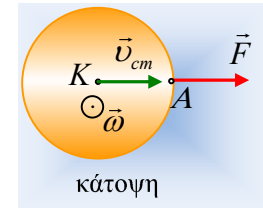

Η κεντρομόλος επιτάχυνση σημείου.

Σε λείο οριζόντιο επίπεδο κινείται ένας λεπτός ομογενής κυκλικός δίσκος, μάζας $m=4\text{kg}$ και ακτίνας $R=0,2\text{m}$, με το επίπεδό του οριζόντιο και με την επίδραση μιας οριζόντιας μεταβλητής δύναμης F , η οποία ασκείται στο σημείο A της περιφέρειας του δίσκου. Σε μια στιγμή t_1 , το κέντρο μάζας του δίσκου έχει ταχύτητα $v_{cm}=1\text{m/s}$ ενώ η γωνιακή ταχύτητα του δίσκου έχει μέτρο $\omega=5\text{rad/s}$ με κατεύθυνση όπως στο σχήμα. Τη στιγμή αυτή το μέτρο της δύναμης είναι $F=4\text{N}$, ενώ η κατεύθυνσή της είναι ίδια με την κατεύθυνση της ταχύτητας v_{cm} . Για την παραπάνω χρονική στιγμή t_1 :

- i) Να υπολογισθούν η επιτάχυνση του κέντρου K , καθώς και η γωνιακή επιτάχυνση του δίσκου.
- ii) Θεωρώντας σύνθετη την κίνηση του δίσκου, μια μεταφορική και μια στροφική γύρω από κατακόρυφο άξονα που περνά από το κέντρο μάζας K , να βρεθούν η επιτόχια και η κεντρομόλος επιτάχυνση του σημείου A , για την κυκλική κίνησή του γύρω από το K .
- iii) Να βρεθεί η επιτάχυνση του σημείου A , στο οποίο ασκείται η δύναμη F .
- iv) Η παραπάνω θεώρηση, δεν είναι παρά ένας βολικός τρόπος μελέτης της κίνησης. Στην πραγματικότητα το σημείο A διαγράφει μια καμπύλη τροχιά. Αφού υπολογιστεί η κεντρομόλος επιτάχυνση του σημείου A , για την καμπυλόγραμμη αυτή κίνηση, να υπολογίσετε την ακτίνα ενός κύκλου, ο οποίος μπορεί να προσεγγίσει την τροχιά αυτή (η ακτίνα αυτή ονομάζεται ακτίνα καμπυλότητας της τροχιάς του σημείου A , στην θέση αυτή).

Απάντηση:

- i) Θεωρώντας την κίνηση του δίσκου σύνθετη, μια μεταφορική και μια στροφική γύρω από κατακόρυφο άξονα που περνά από το κέντρο K του δίσκου, παίρνουμε με εφαρμογή του 2^{ου} νόμου του Νεύτωνα:

$$\text{Μεταφορική κίνηση: } \Sigma \vec{F} = m \vec{a}_{cm} \rightarrow a_{cm} = \frac{F}{m} = \frac{4}{4} \text{ m/s}^2 = 1 \text{ m/s}^2, \text{ με κατεύθυνση αυτή}$$

της δύναμης (τη διεύθυνση x).

$$\text{Στροφική κίνηση: } \Sigma \tau = I \cdot \alpha_{\gamma\omega\nu} \rightarrow \alpha_{\gamma\omega\nu} = 0.$$

- ii) Μελετάμε την κυκλική κίνηση του σημείου A , γύρω από το κέντρο K του δίσκου. Για την κίνηση αυτή το A έχει επιτόχια επιτάχυνση, λόγω γωνιακής επιτάχυνσης:

$$\alpha_{επ} = \alpha_{\gamma\omega\nu} R = 0$$

αφού ο δίσκος δεν έχει τη στιγμή αυτή γωνιακή επιτάχυνση.

Έχει όμως κεντρομόλο επιτάχυνση, με κατεύθυνση προς το κέντρο K , με μέτρο:

$$a_K = \frac{v_{\gamma\omega}^2}{R} = \omega^2 R = 5^2 \cdot 0,2 \text{ m/s}^2 = 5 \text{ m/s}^2$$

- iii) Με βάση τα παραπάνω, το σημείο A του δίσκου έχει την επιτάχυνση $\vec{a}_{cm}$ λόγω μεταφορικής κίνησης και την επιτάχυνση a_K , λόγω της κυκλικής του κίνησης γύρω από το κέντρο K. Αλλά τότε το σημείο A έχει επιτάχυνση στην διεύθυνση x, όπως στο σχήμα, με φορά προς τα αριστερά και μέτρο:

$$a_A = a_K - a_{cm} = (5-1)m/s^2 = 4 m/s^2.$$

- 2) Με βάση το διπλανό σχήμα, η ταχύτητα του σημείου A, το διανυσματικό άθροισμα της v_{cm} και της $v_{\gamma\rho} = \omega R$, έχει μέτρο:

$$v_A = \sqrt{v_{cm}^2 + (\omega R)^2} = \sqrt{1^2 + (5 \cdot 0,2)^2} m/s = \sqrt{2} m/s$$

Ενώ για την κατεύθυνσή της:

$$\varepsilon\varphi\theta = \frac{v_y}{v_x} = 1$$

Δηλαδή η ταχύτητα του σημείου A σχηματίζει γωνία 45° με την διεύθυνση της v_{cm} .

Ας αφήσουμε τώρα στην άκρη την παραπάνω θεώρηση και ας επικεντρωθούμε ξανά στο σημείο A. Τι ταχύτητα και τι επιτάχυνση έχει; Οι τιμές είναι αυτές που υπολογίσαμε παραπάνω.

Αν αναλύσουμε τώρα την επιτάχυνση σε δύο κάθετες διευθύνσεις, στους άξονες x' και y' , όπως φαίνεται στο διπλανό σχήμα,

όπου ο άξονας x' έχει την κατεύθυνση της ταχύτητας του σημείου A, οπότε $\varphi = 45^\circ$.

$$a_{a,x'} = a_A \cdot \eta\mu\varphi = 4 \cdot \frac{\sqrt{2}}{2} m/s^2 = 2\sqrt{2} m/s^2 \text{ και}$$

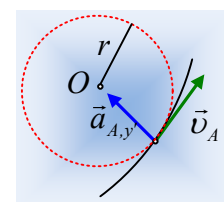
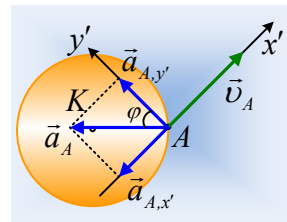
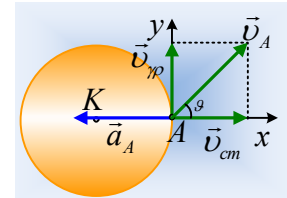
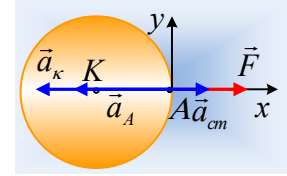
$$a_{a,y'} = a_A \cdot \sigma\upsilon\nu\varphi = 4 \cdot \frac{\sqrt{2}}{2} m/s^2 = 2\sqrt{2} m/s^2$$

Η πρώτη από τις παραπάνω συνιστώσες μεταβάλλει το μέτρο της ταχύτητας του σημείου A (στην περίπτωσή μας το μέτρο της ταχύτητας μειώνεται κατά $2\sqrt{2} m/s$), ενώ η δεύτερη μεταβάλλει την κατεύθυνση της ταχύτητας, είναι δηλαδή η λεγόμενη κεντρομόλος επιτάχυνση του σημείου A, στην καμπυλόγραμμη κίνηση που πραγματοποιεί.

Αλλά τότε:

$$a_{A,y'} = \frac{v_A^2}{r}$$

Όπου r η ακτίνα ενός κύκλου, ο οποίος μπορεί να προσεγγίσει τμήμα της τροχιάς τη στιγμή αυτή. Έτσι:

$$r = \frac{v_A^2}{a_{A,y'}} = \frac{(\sqrt{2})^2}{2\sqrt{2}} m = \frac{\sqrt{2}}{2} m$$

dmargaris@gmail.com